

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора політичних наук, професора
Наумкіної Світлани Михайлівни
на дисертаційне дослідження **Станіславенко Людмили Анатоліївни**
«Політика консолідації держави в умовах системної кризи в Україні»
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 052 «Політологія»

Для сучасної політології є вкрай актуальним дослідження кризових процесів у державах. Такі процеси найбільш рельєфно відображають наявні в суспільстві соціальні суперечності та проблеми державного і публічного характеру. За умов кризових станів та дестабілізаційних політичних процесів, громадяни починають керуватися власними базовими інтересами та потребами, іноді нівелюючи суспільнозначимі цінності. Політична система України сьогодні проходить точку біфуркації, в якій має обрати подальший шлях розвитку з урахуванням стану економіки, розвиненості громадянського суспільства та рівня його політичної культури. Саме моделювання та пошук шляхів впровадження політики консолідації української держави в умовах системної кризи, побудованих на засадах соціально-економічного розвитку, дозволить об'єднати мешканців України на рівні територіальних громад, регіонів та держави навколо спільної ідеї, а вдале втілення стратегічних напрямків політики регіонального розвитку зможе популяризувати ті цінності, що будуть виступати консолідуючими факторами для української держави-нації.

Поєднання теоретико-методологічного та практичного виміру в дослідженні виглядає доречним, а використання широкого спектру методів та методик дозволяє успішно розв'язати сформульовані завдання. Авторкою були чітко та влучно визначені об'єкт і предмет дослідження, окреслені мета та продумані завдання, розв'язання яких наблизило досягнення мети дисертаційної роботи.

Дослідження побудовано логічно, спостерігається послідовне викладення матеріалу та не порушено зв'язків між структурними елементами роботи. Дисертантка оперувала вдалою та доречною теоретико-методологічною базою, що дало можливість успішно розв'язати поставлені завдання та отримати вичерпні висновки. Висновки дисертаційного дослідження вирізняються науковою новизною та роблять внесок у розвиток політологічної науки.

До основних здобутків авторки дисертаційної роботи потрібно віднести наступні:

1. Систематизація теоретико-методологічних засад дослідження політики консолідації держави в умовах системної кризи, уточнення категоріально-понятійного апарату через такі категорії, як «системна криза», що розглядається авторкою в якості обов'язкової умови подальшого розвитку будь-якої системи – перехідного періоду на шляху побудови нової, стабільної політичної системи; «політика консолідації держави», що розглядається авторкою як інструмент досягнення консенсусу, згоди суспільства стосовно оцінки свого минулого, адекватного сприйняття сучасних подій та явищ, перспективних напрямів розвитку у майбутньому; концепт «держава-нація», розуміється авторкою як інтегральний формат розвитку країни, що демонструє консенсус державних політик і суспільних практик, спрямованих на комфортне співіснування однорівневих політичних, етнокультурних і територіальних ідентичностей. Ці поняття збагачують політологічний науковий дискурс (с. 50, с. 157, с. 202).

2. Розробка власного підходу до виокремлення етапів суспільної консолідації в Україні з часу набуття нею незалежності (с. 77). Авторка пропонує наступні етапи: консолідація-адаптація (1991 – 2014 рр.), консолідація-ідентифікація (триває з 2014 р. і дотепер), консолідація-трансформація, як синтез таких компонентів: консолідоване суспільство; спільна візія минулого, теперішнього і майбутнього української нації; єдність світоглядного,

культурного, цивілізаційного вибору суспільства; усталена позитивна динаміка розвитку людського, соціального та інтелектуального капіталів, макроекономічна стабільність та соціогуманітарний поступ України як соціальної держави (с. 79).

3. Вироблення моделі впливу суспільних настроїв на державну політику, що зображає наповнення українського суспільства тими чи іншими відчуттями та реакціями як пряме відображення стану розвитку держави і одночасно з тим фундаментальне підґрунтя, орієнтуючись на яке доцільно вимірювати ефективність влади і вибудовувати державну політику, яка б агрегувала та артикулювала запити населення (с. 151).

4. Комплексний аналіз існуючих напрямів державної політики та суспільних практик в сферах, які, на думку авторки, можуть бути покладені в основу моделювання напрямів державної політики на шляху модернізації з огляду на ознаки соціальної держави, а саме: боротьба з корупцією, реформа судочинства, подолання бідності, співробітництво освіти і бізнесу в рамках реалізації стратегій розвитку громад та збереження інтелектуального і соціального капіталів, міграційна політика, що відноситься до стану збереження і розвитку людського капіталу (с. 165).

5. Виокремлення трьох етапів формування моделі політики консолідації держави в умовах системної кризи, що передбачають діалог держави та суспільства та підпорядковані логіці німецько-британського політолога, Р. Дарендорфа (політика – економіка – цінності) (с. 193). Актуальним є визначення авторкою умов впровадження етапів політики консолідації держави в умовах системної кризи: деполітизація діалогу суспільства і держави навколо цінності людини; соціально-економічна консолідація через аудит наявних ресурсів, проблем управління та акумуляцію потенціалу держави та недержавних інституцій задля збереження людського капіталу нації, розвитку інтелектуального потенціалу та створення умов для молодіжних і громадських

ініціатив, зміцнення соціального капіталу та фінансової незалежності громад; соціокультурне єднання, без якого неможлива консолідація України та формування її як держави-нації (с. 194).

Водночас, не применшуючи наукового значення дисертаційної роботи та новизни її результатів, вважаю за необхідне висловити низку зауважень та пропозицій:

1. Бажано було б почути думку авторки з приводу відмінностей втілення заходів політичної консолідації в умовах країн демократичного транзиту, до яких належить і Україна, та сталих демократій: чи існують принципові відмінності з урахуванням специфіки політичного режиму; у чому вони полягають і з чим пов'язані, на погляд авторки, та чи відрізняються заходи на різних етапах політичної консолідації в цих двох типах країн.

2. У першому розділі авторка пропонує визначити напрями державної політики в умовах системної кризи, особливості інституційного виміру державної політики, а саме державну і державницьку її складову. Цікаво було б почути пояснення авторки з приводу відмінностей термінів «державний» і «державницький» вимір політики консолідації країни.

3. Другий розділ дисертації авторка присвятила дослідженню специфіки системної кризи в Україні з 2014 по 2020 роки. Робота лише б виграла, якщо б авторка виділила окремий підрозділ для аналізу зарубіжного досвіду щодо впровадження політики консолідації держави.

Проте висловлені зауваження та побажання не зменшують загального позитивного враження від дисертаційної роботи, мають скоріше рекомендаційний характер та спрямовані на подальші наукові пошуки авторки.

Аналіз дисертаційної роботи Станіславенко Л.А. довів, що дослідження має самостійний, логічний та завершений характер, а основним його положенням притаманна наукова новизна та беззаперечна наукова цінність як для політологічної науки, так і для практичної площини. Автору вдалося

успішно розв'язати поставлені на початку дослідження завдання та досягти головної мети - визначити специфіку та запропонувати шляхи коригування політики консолідації держави в умовах системної кризи в Україні 2014 – 2020 рр.

Наукове дослідження Людмили Анатоліївни набуває особливого значення ще й тому, що воно пов'язане з практичною діяльністю авторки в політичній та соціальній сферах, а отримані результати стали корисними в діяльності Вінницької обласної державної адміністрації при виробленні стратегічних кроків на шляху до консолідації держави, громадських організацій при втіленні проєктів соціальної дії, а також можуть використовуватися при розробці та викладанні дисциплін прикладного характеру в закладах вищої освіти.

Наприкінці кваліфікаційної наукової праці наведені змістовні самостійні авторські висновки, в яких висвітлено основні результати наукового дослідження. Такі висновки є обґрунтованими та послідовними, відповідають поставленим на початку автором завданнями та повністю відображають позиції наукової новизни й практичного значення дисертаційного дослідження.

Публікації дисертантки цілком відповідають змісту наукової роботи. Оформлення дисертації здійснено з дотриманням відповідних вимог, що висуваються до такого роду наукових досліджень. Положення наукової новизни та основні висновки, що сформульовані в дослідженні, висвітлені в належній кількості публікацій. За темою дисертації опубліковано 5 наукових статей, 4 з яких є одноосібними: 3 з них – у наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав, що включені до міжнародних наукометричних баз. Результати наукового дослідження апробовані на 2 науково-практичних конференціях: на міжнародній та всеукраїнській, що відображено в авторських тезах виступів.

Отже, вважаю, що дисертаційне дослідження Станіславенко Людмили Анатоліївни на тему «Політика консолідації держави в умовах системної кризи в

Україні» виконане на належному науковому рівні, за своїм змістом, рівнем наукової новизни та характером висновків є таким, що відповідає сучасним вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та паспорту обраної спеціальності, а тому автор дослідження заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент —

доктор політичних наук, професор
завідувач кафедри політичних наук і права
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

С. М. Наумкіна

